

Orvosaink a hálapénzről

A hazai orvosok jelentős többsége megalázónak tartja a hálapénz rendszerét.

A hálapénz problémája folyamatosan visszatérő téma a magyar egészségügy kapcsán. A problémáról egyelőre inkább mindenki csak beszél, de megszüntetése érdekében konkrét lépések alig történnek. A paraszolvencia rendszerének nem csak a TB járulékát rendszeresen fizető páciens a vesztese – aki több tíz, vagy netán százezer forintot is kifizet az egyébként elvárható szolgáltatásért – hanem az orvos is. A közsajtó jellemzően a betegek oldaláról mutatja be a mindennapi gyakorlatot, pedig a szakmának is igen határozott véleménye van a hálapénzről.

A Szinapszis Kft. egy a témában készített felmérése rámutat: az orvosok közel kétharmada (57 százalék) az alacsony bérek miatt nélkülözhetetlennek tartja a hálapénzt, további 6 százalékuk véli úgy, hogy az állam a betegekkel pótolhatja az orvosok fizetését.

Igen jelentős azon orvosok (43 százalék) aránya, akik megalázónak tartják a beteg által adott pénzt, és 17 százalékuk egyáltalán nem ért egyet vele.

Minden tizedik orvos szerint a hálapénz az egészségügyi rendszer hibája, de egyben összetartója is, és ennél fogva mindig a rendszer szerves része marad.

További problémaként élik meg az orvosok, hogy a paraszolvencia gátolja az egészségügyi rendszer normális működését, torzítja az orvostársadalomról alkotott véleményt illetve az orvos-beteg kapcsolatot (10 százalék).

Érdekes tény, hogy a házi- és szakorvosok véleménye között gyakorlatilag nincs különbség a hálapénz kérdéséről, nagyon hasonlóan gondolkoznak a problémáról.

A paraszolvencia jelenlétét a legtöbb orvos (36 százalék) azzal magyarázza, hogy a betegek valóban hálójuk kifejezéséül adják, míg 10-ből 3 orvos szerint általános az a gondolkodás, hogy pénzzel bárhol előnyt lehet szerezni, így a betegek az egészségügyi szolgáltatás területén is élnek ezzel az eszközzel.

A válaszadó orvosok 20 százaléka van azon a véleményen, hogy a betegek nem bíznak abban, hogy egyébként megfelelő szintű ellátásban, figyelemben részesüljenek, és ezt pénzzel próbálják „kiharcolni”.

Orvosok a hálapénzről:

„...hálapénzt kellemetlen elfogadni. Az esik a legrosszabbul, hogy míg más szakmák képviselői (jogászok, banki alkalmazottak, BKV alkalmazottak) emelt fővel felveszik az orvosok fizetését többszörösen meghaladó bérüket, addig az egészségügyben a közalkalmazotti bértábla szerinti minimum és az értelmiségi életszínvonalhoz szükséges pénz közötti különözethez csak a betegek jótékonyága által, szegyenkezve lehet hozzájutni...”

„...és hogy miért nem kezdenek az orvosok bérharcot? Mert ez a szakma - bármennyire nem hiszik az emberek - félig karitatív. Ha létszámiány keletkezik, a maradék szó nélkül veszi át a hiányzó dolgot...”

„...reflektorfényben vannak a szülészek, ideje lenne legalizálni a vállalt szülés gyakorlatát...”

Orvosi „terápiás” javaslatok a hálapénzre

A kutatás egyértelműen rámutat: a hálapénz problémájának megoldására az orvosok akár több alternatívát is elképzelhetőnek tartanak, és a paraszolvencia rendszerének fenntartása döntő többségüknek egyáltalán nem érdeke. Az első és legfontosabb eszköz a hivatalos bérek emelése (87 százalék) lenne, ezt 10-ből 9 orvos megemlíti. Minden második doktor a többszintű biztosítási rendszer bevezetésében látna megoldást, vagyis egy olyan rendszerben, amelyben a páciens a TB járulék ellenében alapszintű ellátást vehetne igénybe, míg az emelt szintű ellátásért – mint ahogyan más szolgáltatási területeken ez egyébként is bevett gyakorlat – meghatározott plusz összeget lenne köteles kifizetni a beteg.

A válaszadó orvosok – főként szakorvosok - egynegyede a kórházak finanszírozásában, az ahhoz kapcsolódó beruházásokban, fejlesztésekben látna megoldást, míg 15 százalékuk (a házi orvosok közel 30 százaléka (!)) a vizitdíj újbóli bevezetésétől remélné a helyzet javulását. A hálapénz-bevétel hivatalossá tételét, vagyis számla ellenében történő elszámolását csak néhány orvos tartja megoldásnak.

„Ön szerint milyen eszközök oldhatják meg a hálapénz problémáját?” (n=541)

„...a társadalombiztosítási szerződés kétoldalú, a betegek is vannak kötelezettségei, az orvosnak is vannak jogai...

„...fizessenek a károsítók: pl. 1000 forintot fizessen minden doboz cigaretta után a gyártó vagy az importőr a TB-nek...Ugyanígy alkohol, zsír, cukor után is lehetne egészségvédelmi adót fizetni...

„...több pénzt kellene, hogy kapjon az a házi orvos, akinek a páciense célértéken van vérnyomás, cukor, koleszterin tekintetében...ugyanezen paraméterek rendezése után a fizetendő TB is kevesebb lehetne, így a mortalitás végre meredeken zuhanna...”

„...a fizetéseket igazítsuk a többi ágazathoz...”

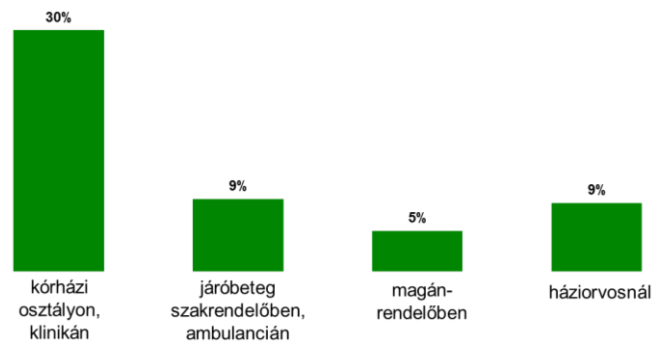
A paraszolvencia megoldását illetően sok orvos válaszában megjelent a beteg felelősségvállalásának problémája is. Hiszen a páciensek sokszor hajlamosak elfelejteni: nekik nem csak jogaik, de – elsősorban saját érdekeiket szolgáló – szigorú kötelezettségeik is vannak (vagy inkább lennének) az orvossal szemben. A rossz betegcompliance, az orvosi javaslat ellenére tovább folytatott egészségtelen életmód bár közvetlen költséget nem jelent, közvetetten mégis az állam, az egészségügyi rendszer és a beteg pénztárcáját terheli.

Paraszolvencia a gyakorlatban

A hálapénz elfogadását illetően orvosaink őszintén elismerik, hogy nem tagadják meg azt. 10 százalékuk soha nem fogadja el a hálapénzt, döntő többségük (81 százalék) azonban igen, de nem minden esetben. A tanúsított hozzáállást alapvetően a beteg szociális helyzete (70 százalék) és a betegség jellege (30 százalék) határozza meg.

A probléma gyakorlati oldalát tekintve kórházi osztályon, klinikán a betegek átlagosan 30 százaléka ad kisebb-nagyobb összeget az orvosnak. Járóbeteg szakrendelőben, ambulancián ez az arány 10 százalék körül alakul, de még a magánorvosi rendelésen is előfordul (a betegek átlag 5 százalékánál), hogy az ellátásért hivatalosan, számla ellenében fizetett díjon felül a páciens további összeget ajánl az orvosnak (!). A háziorvosi rendelőben megforduló betegek alig 10 százaléka ad pénzt a doktornak.

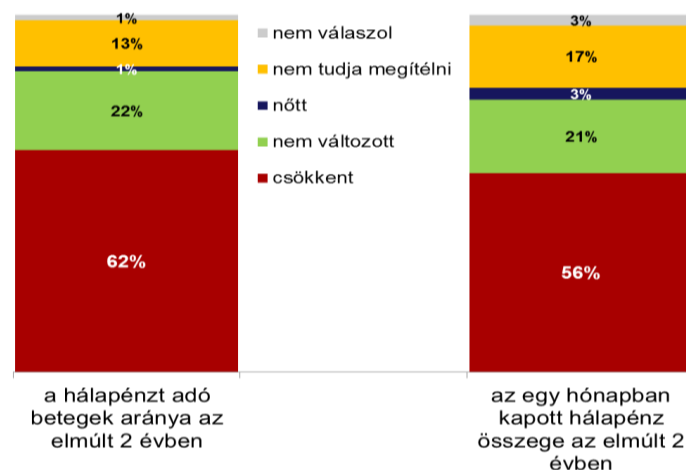
A betegek hány százaléka ad hálapénzt? (n=541)

Az egészségügyi dolgozók bérihiányát a lakosság is érzi. A Szinapszis Kft. egy a közelmúltban készített reprezentatív lakossági kutatása rámutat: a laikusok 88 százaléka támogatná az egészségügyben munkát vállalók díjazásának növelését, a felnőtt magyarok 20 százaléka ezen belül akár az 50-100 százalékos béremelést is helyeselné.

Ami a hálapénz-adási szokások változását illeti, az orvosok egyértelműen csökkenésről számolnak be. A válaszadók kétharmada (főként háziorvosok) érzékeli úgy, hogy az elmúlt 2 évben mind a paraszolvenciát adó betegek aránya, mind annak összege csökkent. Ez utóbbi átlagosan 30 százalékkal.

A hálapénz változása az elmúlt 2 évben (n=541)

A probléma megoldásra vár

A fenti gondolatok és a kutatás legfőbb célja az volt, hogy képet adjon a leginkább érintett szegmens, az orvostársadalom paraszolvenciával kapcsolatosan kialakított véleményéről.

Mindenképpen leszögezhető, hogy a hálapénz kérdése szinte minden gyógyításra felelküdt szakembert érint. A gyakorlatban az orvosok nem titkolják, hogy ez a tétel is bérük kiegészítő része, ugyanakkor megalázónak tartják, kiszolgáltatott helyzetben érzik magukat. Nem érdekük a rendszer fenntartása sem, és annak „kezelésére” konkrét javaslatokat, megoldási lehetőségeket is elképzelhetőnek vélnék.

Hosszú távon az egészségügy rendbetételéhez elengedhetetlen lenne az egyén felelősségérzetének javítása. A lakosság ma természetesnek veszi az állam egészségügyi szolgáltatásban betöltött gondoskodó szerepét, ugyanakkor a többség saját egészsége érdekében csak keveset hajlandó igazán tenni.

És végül a paraszolvencia összegéről...A fenti sorok között szándékosan nem szölkünk arról, mennyit „keresnek” ilyen címen az orvosok. Ennek egyszerű magyarázata az, hogy az alacsonyabb összeget valószínűleg szkeptikusan fogadná a társadalom, egy magasabb szám viszont az orvosok ismételt támadására adhatna okot. Sokkal fontosabb lenne végre konkrét lépést tenni az összeg „kifehérítése” érdekében – bármekkora is legyen az.

Kiss Katalin, Szinapszis Kft.

Kutatási háttér

A Szinapszis Kft. 2009 őszén készített felmérést arról, hogyan vélekednek a hazai orvosok a hálapénz problémájáról. A téma intimitása miatt a kutatás módszertana online, önkitöltős kérdőívés kutatás volt.

A kitöltők száma és a kitöltési idő rövid hossza alapján egyértelműen kijelenthető, hogy az orvosok érdeklődve fogadták a témával kapcsolatos kérdéssort. Kevesebb, mint egy hét alatt összességében 541 orvos töltötte ki a kérdőívet, 26 százalékuk háziiorvosként, 74 százalékuk pedig szakorvosként praktizál.

A kutatással kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy nem reprezentatív, ugyanakkor a minta mérete kellően nagy ahhoz, hogy az eredmények megfelelően értékelhetők legyenek. A kitöltők orvosi szakok szerinti eloszlása pedig igen jól közelíti a teljes orvosi populáció szakterületek szerinti eloszlását. (A háziiorvosokon kívül összesen 18 féle szakorvos csoport vett részt a kitöltésben, legnagyobb arányban belgyógyászok, kardiológusok, nőgyógyászok és pszichiáterek.)